

Wat is het gemeenschappelijk landbouwbeleid, waarom krijgen boeren inkomenssteun en wat gaat er veranderen?

Elk jaar krijgen Nederlandse boeren inkomenssteun van de Europese Unie. Dat is vanaf de jaren zeventig zo gegroeid omdat boeren op de wereldmarkt niet meekonden vanwege duurdere arbeid, grond en andere grondstoffen. De Europese Unie vond het belangrijk om de eigen voedselvoorziening goed geregeld te hebben en had daar flink wat geld voorover. Dat geld wordt door alle Europese burgers opgebracht via de BTW heffing op producten. Dit beleid wordt het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid genoemd.

Tot 2006 was de steun afhankelijk van wat en hoeveel boeren produceerden. Zo kregen zij een premie per hectare mais, per koe, per schaap, per kilo melk etc. Bovendien werden prijzen kunstmatig hoog gehouden of vonden prijsinterventies plaats waarbij de Europese Unie producten opkoopt om ze vervolgens tegen spotprijzen te dumpen in ontwikkelingslanden. Dat laatste gebeurt overigens nog steeds en is een van de redenen waarom veel kleine boeren in ontwikkelingslanden het hoofd niet boven water kunnen houden en in grote armoede leven.

Overproductie was jarenlang een probleem omdat boeren meer gingen produceren om zo meer premies te krijgen. Melkplassen en boterbergen waren het gevolg, maar ook teveel schapen op te weinig grond en een enorme stijging van de milieuonvriendelijke teelt van mais voor varkens. Met de invoering van quoteringsystemen werd overproductie weer voorkomen.

Vanaf 2006 is de steun grotendeels ontkoppeld van de productie en wordt daarom directe inkomenssteun genoemd. Boeren krijgen steun op basis van historische rechten, dus afhankelijk van wat ze in de jaren daarvoor al kregen aan indirecte steun. In sommige sectoren, zoals de melkveehouderij, bedraagt de steun tot wel 50% van het jaarlijkse boereninkomen.

Zweedse europarlementariërs hebben berekend dat in Europa dit jaar meer dan 3,5 miljard euro wordt uitgegeven aan ondersteuning van de veehouderij. In totaal wordt er in 2007 in de Europese Unie 58 miljard uitgegeven aan het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, waarvan 1,3 miljard naar Nederland gaat.

Op dit moment zijn er aan de directe inkomenssteun nauwelijks eisen verbonden, mede doordat boeren zich daar jarenlang tegen hebben verzet. Zij vonden dat ze sowieso recht hadden op de steun en daar niets extra's voor hoefden te doen. In de Europese Unie gaan echter steeds meer geluiden op om wel eisen te verbinden aan de steun. Die eisen worden dat ook wel randvoorwaarden aan het GLB of cross compliance genoemd. Immers, het geld voor het GLB wordt opgebracht door alle Europeanen en moet dus een gemeenschappelijk belang dienen.

Inmiddels is afgesproken om tot 2012, 5% af te romen van de geldpot voor directe inkomenssteun en in een pot te stoppen voor plattelandsbeleid. Hieruit worden maatregelen betaald die de leefbaarheid op het platteland,

natuurontwikkeling en het landschap ten goede komen. Het afromen wordt ook wel modulatie genoemd. Het Verenigd Koninkrijk en Portugal willen tot 20% afromen, maar andere landen, waaronder Nederland, houden dat tegen om hun boeren te beschermen.

In 2009 vindt er in de Europese Unie een nieuwe discussie plaats over de toekomst van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB), de zogenaamde 'health check'. Een van de vragen in die discussie is of er meer eisen gesteld moeten worden aan boeren die directe inkomenssteun ontvangen. Bijvoorbeeld eisen op het gebied van dierenwelzijn, milieu, natuur, landschap en toegankelijkheid van het agrarische platteland. Het ministerie van landbouw wil voorafgaand aan die discussie een inbreng van burgers en boeren. Op de website van het ministerie kan een enquête worden ingevuld. De partij voor de Dieren roept alle dierenbeschermers op de enquête in te vullen.